

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ เมืองลอง : ความผันแปรของเมืองขนาดเล็กในล้านนา
จากรัฐจารีตถึงปัจจุบัน

ผู้เขียน นายภูเดช แสนสา

ปริญญา ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ประวัติศาสตร์)

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ศ. สรัสวดี อ๋องสกุล ประธานกรรมการ
รศ.ดร. อรรถจักร์ สัตยานุรักษ์ กรรมการ
อ.ดร. ชยันต์ วรรธนะภูติ กรรมการ

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้ มีวัตถุประสงค์ศึกษาความเป็นเมืองลอง หัวเมืองขนาดเล็กของล้านนา ในยุคจารีต จนกระทั่งความเป็นเมืองลองแบบจารีตได้ล่มสลายลงเมื่อรวมเข้ากับสยาม และเกิดการ สร้างและรื้อฟื้นตัวตนความเป็นเมืองลองกลับขึ้นใหม่

ผลการศึกษาพบว่า แอ่งลองมีมนุษย์ตั้งถิ่นฐานตั้งแต่ยุคหินสืบเนื่องถึงยุคโลหะ ครั้นถึง พุทธศตวรรษที่ 14 แคว้นหริภุญไชยขยายตัวแสวงหาทรัพยากรโดยเฉพาะแร่เหล็กมีการผสมผสาน เกิดพัฒนาการชุมชนที่ซับซ้อน และก่อรูปเมืองลองเมื่อกลุ่มผู้ปกครองเขลางค์นครขยายตัวเข้ามา ในพุทธศตวรรษที่ 17 เมืองลองแบ่งหน่วยปกครองออกเป็นลำดับชั้น มีปริมณฑลกายภาพกับ จินตภาพทางความเชื่อพุทธและผีซ้อนยึดโยงกัน เป็นเมืองที่มีตัวตน ชีวิต จิตวิญญาณ มีโลกหรือ จักรวาลของตนเอง เมืองลองถูกผนวกเป็นส่วนหนึ่งของอาณาจักรล้านนา กระทั่งต้นพุทธ ศตวรรษที่ 24 ล้านนากลายเป็นประเทศราชของสยาม และสยามพยายามเข้าแทรกแซงอำนาจ เจ้านาเยประเทศราช ส่งผลให้ “กษัตริย์นครลำปาง” กับ “เจ้าเมืองลอง” เกิดกรณีพิพาทก่อนรวม ล้านนาเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสยาม

สยามขยายอิทธิพลรวมล้านนาเป็นส่วนเดียวกันในพ.ศ.2442 เป็นต้นมา เมืองลอมแบบจารีตล่มสลายลงกลายเป็นเพียงอำเภอหนึ่งของรัฐไทย การสูญเสียสถานภาพและผลประโยชน์ในทุกด้านของกลุ่มผู้ปกครองล้านนารวมถึงเจ้าเมืองลอม จึงเกิดการต่อต้านที่ฝ่ายสยามเรียกว่า “กบฏเงี้ยว” สยามได้เข้าปฏิรูปเมืองลอมทั้งการปกครอง ศาสนา เศรษฐกิจ และการศึกษา เพื่อสร้างสำนึกความเป็น “คนไทย” ให้กับคนเมืองลอม ส่งผลให้ควมมีตัวตน ชีวิต จิตวิญญาณ รวมถึงแผนผังปริมาตรเมืองลอมแบบจารีตถูกปรับเปลี่ยนค่อยจางหายจากความทรงจำของผู้คน เหลือเพียงความสำนึกบางอย่างที่รักษาผ่านประเพณี พิธีกรรม คติความเชื่อ ในรูปประเพณี 12 เดือนของเมืองลอม รวมถึงวิถีการดำรงชีวิตของผู้คนก็เริ่มเปลี่ยนแปลงตั้งแต่เส้นทางรถไฟตัดผ่าน และทวีความเข้มข้นเมื่อเริ่มใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นต้นมา

เมื่อบริบทการเมืองของไทยเปิดโอกาสให้ท้องถิ่นได้แสดงตัวตน และระบบเศรษฐกิจในอำเภอลอมขยายตัวมีชนชั้นกลางมากขึ้น จึงเริ่มสร้างและรื้อฟื้นความเป็นเมืองลอมกลับขึ้นใหม่ภายใต้รูปหน่วยอำเภอเมืองพ.ศ.2495 โดยหยิบยกเอาทุนวัฒนธรรมความเป็นเมืองลอมในยุคจารีต ทั้ง “เจ้า” “พุทธ” “ผี” กลับมาสร้างและรื้อฟื้นตัวตน ระยะเวลาแรกได้นำเพียงทุนวัฒนธรรมพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับพระธาตุศรีดอนคำและมีพระสงฆ์เป็นแกนนำ จนกระทั่งช่วงที่สองมีการสร้างและรื้อฟื้นอย่างกว้างขวางและทรงพลัง ได้หยิบเอาทุนวัฒนธรรมผีเมืองเจ้าเมืองมาร่วมกับพุทธศาสนาที่ขยายครอบคลุมพระธาตุทั้งห้าองค์ โดยมีสภาวัฒนธรรมเป็นแกนนำและมีคนหลากหลายกลุ่มเข้ามามีบทบาททั้งเป็นแกนนำและร่วมสนับสนุน

Thesis Title	Mueang Long : A Study of Changes in a Lanna Township, from the Pre-Modern to the Modern Era	
Author	Mr. Phoodeit Saensa	
Degree	Master of Arts (Histoty)	
Thesis Advisory Committee	Prof. Sarassawadee Ongsakul	Chairperson
	Assoc. Prof. Dr. Attachak Sattayanurak	Member
	Dr. Chayan Vaddhanaphuti	Member

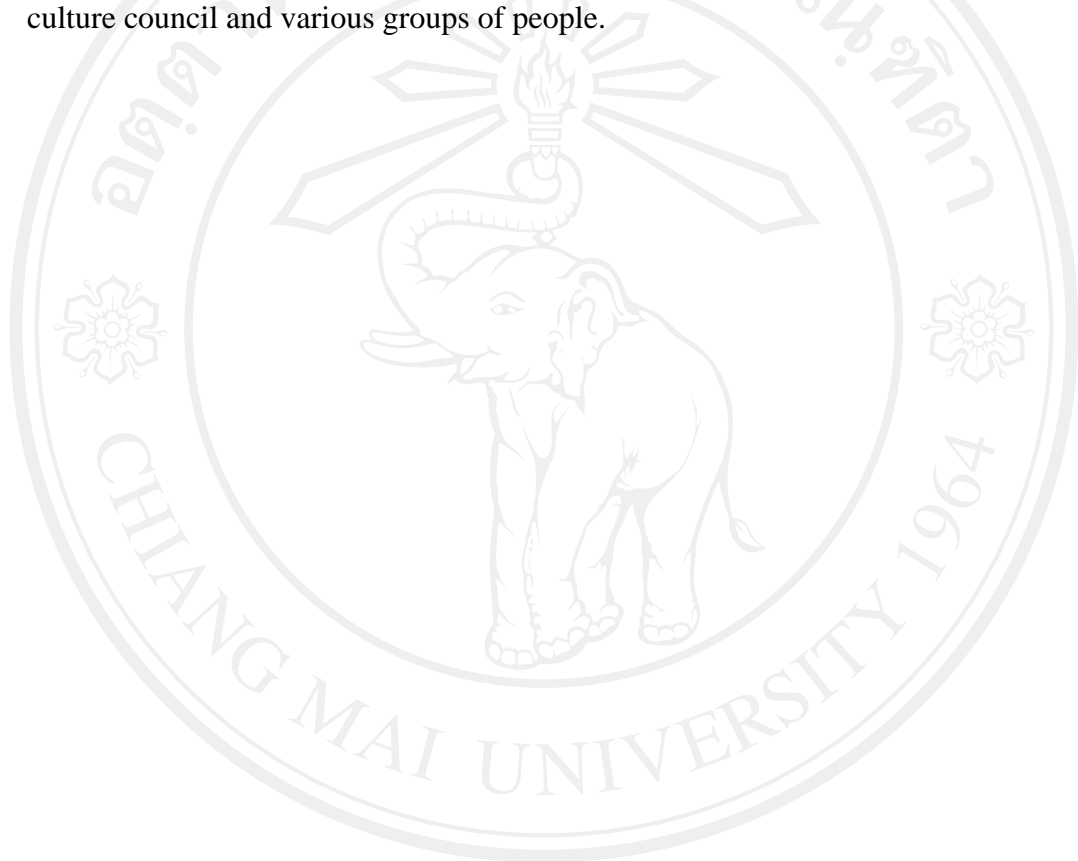
ABSTRACT

This research aims to study the changes of Mueang Long, a satellite state of Lanna in custom period; a decline of the traditional state under the force of kingdom of Siam and the reflourishment of Mueang Long.

According to the study, there was human resided in Long basin since a stone age and a metal age. In the 8th century, Haripunchai state started to recover a new source especially iron that created complex community in the field. Mueang Long was officially founded when state people from Kelang Nakorn moved to the field in the 11th century. There were hierarchical government units which consisted of physical area and idealistic area based on belief in Buddhism and ghost which created a unique city with its identical spirit as well as world and universe. Mueang Long was a part of Lanna Kingdom until the 18th century, when Lanna was a dependency of Siam. Then Siam intervened businesses under authorities of kings of satellite states and caused reputation between the king of Lampang and the Prince of Mueang Long. After that Lanna was included in the country of Siam.

Siam expanded its power and had Lanna as a dependency state in year 1899. Then Mueang Long was declined and became a district of Thai state. Due to their lost of status and profits, chief men in Lanna including the Prince of Mueang Long committed a rebel called “Ka Bot Ngew”. Siam reformed Mueang Long in different ways such as religion, economic and education, in order to generate sense of “being Thai” in Mueang Long. That made custom identity, spirit as well as city plan of Mueang Long distorted and absent from people’s impression. Only some recognition was survived in its local culture, ceremony and belief as 12 ceremonies of Mueang Long (Prapeni Sipsong Duen). People changes their life when a railroad track was constructed to the city and the change would be more severe with Economic and Social Development Plan.

When local could reveal itself in Thai political sphere and there were more and more middle class people who derived from economic growth in Long district, Long being was reproduced and reflowerish in year 1952. “Buddhism”, “The royals” and “ghost”, representatives of Long being in a custom period were applied and reproduced as a conventional capital in this occasion. Firstly, Buddhism in concern with Sri Don Kam Chedi and monks was applied in this process. Secondly, there was vigorous reproduction with the spirit of the city and royal ancestors combined with Buddhist belief. This idea was created to cover the five pagodas by the leading of culture council and various groups of people.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved